18 Oktober 2026

Waarom Rusland NIET onze vijand is

Op 8 oktober gaf Dilan Yeşilgöz, de minister van defensie van het kabinet Jetten, in de Tweede Kamer aan dat Rusland vanaf nu, onze ‘vijand’ is. Om wel snel eraan toe te voegen dat dit niet betekent dat Nederland met Rusland in oorlog is. Toch blijft de Nederlandse regering geld overmaken naar Kiev waarmee het conflict met Rusland gaande gehouden wordt. Daarnaast blijven Nederlandse beleidsmakers en media doorgaan met onjuiste en ophitsende taal over Rusland. Premier Rob Jetten werd gevraagd wat hij ervan vond en hij onderschreef de woorden van Yeşilgöz. De minister van buitenlandse zaken, Tom Berendsen, wilde echter (nog) niet zo ver gaan. Ik denk dat deze actie van Yeşilgöz een manier is om de aandacht af te leiden van het zware politieke weer waar haar partij (de VVD) in terecht is gekomen. Aangezien het nu met PRO (haar ideologische tegenpool) moet gaan samenwerken. Ze had haar kiezers immers beloofd dat niet te doen maar goed, de schade is al aangericht.

Inmiddels ben ik zo vaak van mijn stoel gevallen door alle gekte uit Den Haag dat er eigenlijk nog weinig is wat me verrast. Niet omdat het me niet raakt of omdat ik het niet erg vind maar ik heb al zoveel dieptepunten meegemaakt in de Nederland-Rusland relatie dat het me nauwelijks verbaasd. Zo vaak denk ik, is het niveau van onze media en politiek echt zo laag? En ja, ik denk dat het echt zo is. In ieder geval, in dit blog wil ik echt bezwaar maken tegen deze roekeloze uitspraak van Yeşilgöz en wil ik proberen uit te leggen waarom Rusland juist niet de vijand is van Nederland.

In de eerste plaats heeft Rusland geen ideologie of waardenstelsel wat het met dwang of geweld wil opleggen aan ons (of andere landen). Rusland heeft een autocratische politieke structuur wat redelijk vergelijkbaar was met het Rusland onder de tsaren. Waarbij de drie eenheid was: orthodoxie, autocratie en nationalisme. Orthodoxie staat voor het Orthodoxe christendom. Autocratie staat voor een centraal geleid politiek systeem met de tsaar aan de top. Nationalisme staat voor een sterk en soeverein Rusland vrij van buitenlandse machten. Dit zijn allemaal elementen die onderdeel zijn van de Russische identiteit. Deze zijn ontstaan onder historische en culturele specifieke omstandigheden. Daardoor zijn deze dusdanig uniek dat ze niet geschikt zijn voor de export en de Russische regering weet dat ook heel goed.

In de tweede plaats heeft Rusland geen ambitie voor gebiedsverovering. Dat is op het eerste gezicht tegenstrijdig omdat dit tegengesproken lijkt te worden door wat er in Oekraïne is gebeurd. Maar voor 2022 heeft de Russische regering het conflict in Oekraïne altijd via diplomatieke wegen willen oplossen en hoorde landverovering daar niet bij. De Russische regering heeft besloten, na een referendum, om vier oblasts van Oekraïne onderdeel te maken van de Russische federatie omdat daar Oekraïners wonen, voornamelijk van Russische afkomst, die door de regering van Zelenski (en daarvoor de regering van Porosjenko) werden onderdrukt en zelfs vermoord. Toen troepen van het Russische leger deze gebieden binnen kwamen hadden de inwoners aangeven dat als het Russische leger weer zou terug trekken de inwoners vervolgd zouden worden de regering in Kiev. Voor het Oekraïne conflict was er voor Rusland helemaal geen noodzaak om deze oblasts op te nemen in de Russische federatie. Als gevolg van het conflict is die noodzaak echter wel ontstaan. Rusland is, wat

landoppervlak betreft, het grootste land in de wereld. Voor Rusland is het al een uitdaging om zichzelf te besturen met al het grondgebied wat het nu al heeft. Laat staan hoe het zich moet besturen met nog meer grondgebied en daarbij ook nog eens een demografisch krimpende bevolking. Kortom er is voor Rusland helemaal geen prikkel om nog meer land bij haar al enorme territorium te voegen.

Iets anders, wat ook niet klopt, wat vaak wordt gezegd is dat als Oekraïne verliest Poetin niet daar zal stoppen. Na Oekraïne zijn Polen en de Baltische staten aan de beurt en wie weet welk Europees land daarna. Ook dit is niet waar, al jarenlang horen we dat Rusland de Baltische staten zal innemen. Als Rusland dat echt zou willen dan was het al gebeurd. Ik heb van (onafhankelijke) militaire deskundigen begrepen dat de Baltische staten nauwelijks te verdedigen zijn. Als Rusland zou willen zou het, het hele Balticum, binnen een paar dagen kunnen innemen en er is weinig tot niets wat Europa en/of Amerika militair daartegen kan doen (het gebruik van atoomwapens uitgesloten). Oekraïne is echter een heel ander verhaal. Het is veel groter in oppervlak en bevolking, heeft weinig goede natuurlijke verdedigingsgrenzen voor Rusland en ligt aan de Zwarte Zee, dat maakt het militair veel belangrijker voor Rusland. Daarnaast is het een Slavisch land en de historische en culturele bakermat van Rusland. Aangezien neutraliteit van Oekraïne cruciaal is voor Russische nationale veiligheid en Oekraïne voor Rusland naast de deur is kan ik geen verdere aanwijzingen vinden dat Ruslands militaire inzet verder reikt dan dit. Rusland heeft in de periode van de Sovjet-Unie andere Europese landen bestuurt/bezet of onder haar invloedsfeer gehad. Dit heeft Rusland heel veel geld en kopzorgen gekost. Deze ervaring wil Rusland niet nog een keer herhalen. Andere landen voorschrijven hoe ze moeten leven en daar ook het leger voor gebruiken, om het af te dwingen, is je hoofd steken in een wespennest en dit is de Russische elite wel bekend.

In de derde plaats heeft Rusland vanaf 1991, keer op keer, geprobeerd om goede betrekkingen met verschillende Europese landen op te bouwen. Ik kan weinig tot niets verzinnen wat Rusland meer had kunnen doen om aansluiting te zoeken bij Europa als dat wat het heeft gedaan. Dat was maar ten dele gelukt (van 2000 tot en met 2014) maar de eenzijdige media verslaggeving over Rusland bleef de toon zetten en nam gestaag toe. In ons eigen land is het nationale gesprek over Rusland, in de gevestigde media, niet veel verder gekomen dan Stalin, Goelags, wodka, KGB (of nu FSB), Poetin, corruptie en oligarchen. In plaats van Rusland met respect en waardigheid te behandelen, haar de hand te reiken zoals Rusland dat heeft gedaan richting ons (zie Poetin’s toespraak in het Duitse parlement) en haar een plaats te geven in het Europese huis is onze gevestigde media en politiek in dezelfde groef blijven hangen. Door Rusland te blijven bekritiseren en het allerlei intenties toe te schrijven die het helemaal niet had of heeft. Mijn woorden: ‘het Europese huis’ moeten begrepen worden in culturele conceptuele zin. De manier waarop we over Rusland praten, schrijven en denken. En natuurlijk kan Rusland prima kritiek verdragen zolang de berichtgeving maar vrij is en niet gemanipuleerd en voorgekookt. Het had ons weinig hoeven kosten maar wat had een goede band met Rusland ons land kunnen geven. In cultureel, intellectueel, religieus, economisch, militair en politiek opzicht zou het van onschatbare waarde zijn geweest voor Nederland.

Als Westerse media wijzen op hoe vijandig er over Nederland/Europa wordt gesproken in de Russische media dan vergeten ze erbij te vermelden dat dit voor een groot deel het gevolg is van de buitenlandse politiek van de verschillende Westerse landen, waaronder Nederland, van de afgelopen 30 jaar. Voor details en verdieping verwijs ik graag naar mijn boeken, interviews en documentaire. Daarnaast is Rusland nu in oorlog en is het te verklaren waarom zoveel Russen achter hun land en regering zijn gaan staan. Met andere woorden, vanuit het Westen hebben we van Rusland een vijand gemaakt die het helemaal niet was, noch dat het de intentie had om dit te worden. Russen zijn anders dan Nederlanders dat is waar maar dit feit betekent niet dat het daarom onze vijand moet zijn. We kunnen elkaar juist zo goed aanvullen.

Wanneer dit conflict stopt en hoe het ooit weer goed moet komen tussen Rusland en Nederland is de hamvraag. In het zwartste scenario vrees ik dat de volgende generatie jongeren in Nederland dit zullen moeten gaan doen. Aangezien de huidige generatie van politici, in mijn ogen, ongeschikt zijn om verantwoordelijkheid te nemen voor hun aandeel in de lamentabele staat van de betrekkingen met Rusland. In dat scenario zal ik een herstel van de betrekkingen in mijn leven waarschijnlijk niet meer meemaken. In het Westen hadden we hiervoor een unieke kans in de jaren ’90 maar die boot hebben we gemist. Er is zoiets als te laat zijn en dat is waar we nu zijn. Natuurlijk hoop ik op het beste scenario dat we dit conflict zo spoedig mogelijk stoppen, er vrede komt en de relaties normaliseren. Maar zelfs in dit geval zal het echt tijd moeten kosten en vraagt het ook om een erkenning aan onze kant van wat er allemaal fout is gegaan.

Maar laat het geschreven en gezegd zijn dat Rusland nooit Nederland (of Europa) vijandig gezind was, juist het tegenovergestelde ze adoreerden ons jarenlang. Rusland heeft er nooit voor gekozen om de vijand van Nederland te worden dat is de keuze geweest van minister Yeşilgöz en premier Jetten. De vergiftigde betrekkingen met Rusland zijn het resultaat van het falen van de Nederlandse media en politiek en was met kennis, respect en goede wil absoluut te voorkomen geweest. Rusland had een geweldige vriend kunnen worden van Nederland, hoe mooi had dat kunnen zijn…

Samen met Elmer van Leeuwen